

Dagmar Havlová
(1953)

... přeu, přeu, přemýšlím a přitom nejvíc myslím na Dášenu, která je v Praze nemocná. Má cosi se štítnou žlázou, je přezáčená, ale současně má zachvaty pracovitosti i zachvaty odporu ke mně, který je leckdy docela srozumitelný a oprávněný. Je to zvláštní: snad ze všech lidí, které blíže znám či jsem kdy poznal, má Dáša největší srdce: dala by mi, kdybych to potřeboval, nejen svou ledvinu, nejen své jatro, nejen svou plíc, ale třeba i svou nohu. Její starost o mne, o Ninu, o maminku i o všechny blízké i vzdálenější, je nekonečná. Čím je osměm větší, tím víc se já jevím vedle ní jako ignorant. -- Dáša je má zachránkyň nejen tím, jak mne neustále stihává z umělého lůžka, ale i tím, že mne trvale svou existencí a svým vyzatovááním nutí k nějakým výkonům. Obávám se, že kdybych ji neměl, už bych jen tak polehával a civěl do stropu. (V. Havel, *Prostím strážné*, 2006)

Livia Klausová
(1943)

Livia přinesla do mého života a do mého uvazování řadu věcí, které jsem neznal nebo kterých jsem měl málo. Přispěl k tomu intenzivní rodinný život kolem maminky (bylo jich pět sourozenců a Livia tatinek zemřel iště když byla středněškolskou studentkou), svou roli hrálo Slovensko, kde se narodila a kam se ráda vracela (a já s ní), zameškal kolem mne více citu a opravdovosti než dhladně racionality. To asi bylo něco, co mně chybělo, respektive nebylo toho u mne k rozdávání. (V. Klaus, *Na mizinu*, 2001)

Výstavu zahájí paní Miroslava Němcová,
předsedkyně Poslanecké sněmovny PČR
dne 26. října 2011 v 17 hodin

Existence postu „první dámy“ byla vždy obestřena závojem utkaným z protichůdných pocitů: zvědavost a laskavý obdiv se prolínaly se závistí – jízlivou potutelností střídala ignorace a nezám. Ženy „z Hradu“ byly cílem rozličných úvah a spekulací; jejich vzhled a chování pozorně sledoval na každém kroku slídivý zrak, tolik náchylný fámám a klepům.

Historie pak předložila nemalou řádku svědectví, kterak dějiny (a jejich vládcí a kormidelníci) si s úlohou první dámy nevěděly příliš rady, a tak s ní nakládaly jednou nejistě a opatrně, jindy neochotně a s nechutí, vtělenou do strohé informace či škrobeně zaranžované momentky. Neujasněný vztah tak zmítal společností od sympatií k respektu, od chápavé zdrženlivosti k zdvořile pohrdavému odstupu, nekritické zbožnění se měnilo v chladně odmítání. A dokonce přišla údobí, kdy i fakt pouhé jejich existence byl pečlivě zamlčován a utajován. Přes dějinné eskapády však žily manželky prezidentů za neprůhlednou oponou svého postavení každodenní život, naplňovaný tužbami, starostmi i sny jako desetitisíce jejich soupeřnic v zemi. Jen ten jejich určovala a vymezovala vysoká příčka společenského žebříčku a proměnlivost politického povětří.

Teprve poslední dvacetiletí zlomilo kletbu ustálených pořádků a před veřejnost vstoupily silné, energické a sebevědomé ženy, jejichž činnost naplno oživila všechny tóny, náležející k postavení a roli první dámy: ženskou citlivost, sociální vhlad a schopnost sebejistě reprezentace.

Dnes, kdy můžeme bez příkras a omezení nahlédnout za – po mnoho let střežené bariéry – vystávají před námi jedinečné obrazy ženských podobizen, stvořené ze střípků a chatrných útržků (zachovaných mnohdy šťastnou náhodou či milosrdným omylem). Jsou utvářeny křivolakou cestou historie se všemi dramatickými i tragikomickými zvraty, silou charakteru a psychiky, původem a tradicemi rodinného zázemí. V šedém proudu dní v nich zablesknou odlesky štěstí, škála zájmů a zálib, zazní i nepominutelný akord mateřství... To vše se střídá s tíží chvil důstojného a snad i bolestného osamění, které jim vtiskla výlučnost jejich postavení, a jež vyžadovaly vůli, sílu i neústupnou odvahu. A všemi momenty postupuje nevysovlený a přece stále přítomný dotek ženského údělu uprostřed mužského světa, s jeho nesmlouvavou soupeřivostí a chladně pragmatickým přístupem.

Křehkost svěbytných a neopakovatelných osudů, nazřená perspektivou časového odstupu vybízí k zamyšlení, k cítění se (i pochopení) nelehké úlohy, která vzešla z prostého rozhodnutí postavit se po boku svého muže – v dobrém i zlém.

Tříšest svědectví, zachovaných dokumentů a předmětů se pokouší načrtnout na pozadí pulzujícího obrazu doby živé portréty (mnohdy však, bohužel, jen pouhé siluety) a hledat odpovědi na otázky, položené v záhlaví výstavy.

Podpořeno z fondu hejtmána
Středočeského kraje MUDr. Davida Ratha

PAMÁTNÍK
NÁRODNÍHO
PÍSEMNICTVÍ

Mediální partneři:

PRVNÍ DÁMY

...osud? ...poslání? ...úděl?

(Životy v paprscích slávy - v šeru neviditelnosti)

Vás zve na výstavu ve Velké výstavní síni
27. října 2011 - 29. února 2012
Středa - neděle 10 - 18 hodin

Součástí výstavy je prezentace fotografií
o paní Olze Havlové, zapůjčených
VDV - Nadací Olgy Havlové

Výbor dobré vůle
Soudice Olgy Havlové

Výstava je připravena ve spolupráci s Masarykovým ústavem a Archivem Akademie věd ČR, v.v.i., a Památkem národního písemnictví, záštitu nad ní převzal MUDr. David Rath, hejtmán Středočeského kraje

České vlastenceví paní Masarykové musí být na prvním místě připomínáno v národě, kdykoliv o ni bude řeč. Nebýt to pak jenom jazyk, byl to duch národa, který přijala. Poznala dějiny národa českého a splynula s jeho minulostí. (*J. Herben, z neznámého v LN*)
Američanka se stala Češkou, miravně i politicky. (*TGM*)

Hradní dal otec přímo na starost, abych nad ním kděla, o něm pro něj myslela. Dělam to ráda. (...) V Kříži (Červeném) zas soustředil se mé tušil v lepší život. (...) Za Hrad odpovídám Bohu, otci a vám. (*Alice v dopise J. Plečnickovi*)

Je to pravá žena diplomata. Umí moudře mlčet. Žena statečná! (*TGM*)
Hana Benešová – to byla dokonalá, nevtravá elegance. Byla to dáma každým coulem, elegantní a velmi komunikativní. Nečnilo jí problémů pozvat ke snídani západní diplomaty, vzápětí delegaci z jižní Moravy, a pak se na zahradě fundovaně bavit o skleníkových se zahradníky. Dokázala věst rozhovor, přitom být milá a vstřícná a zároveň si udržet odstup. (*A. Palackou, prvorepubliková novinářka*)

Charlotta Garrigue Masaryková (1850 - 1923)

Hana (Anna) Benešová (1885 - 1974)

Marie Hábová (1873 - 1938)

Milada Rádllová-Hábová (1903 - 1989)

... **kdyby (maminka) žila**, otec by se prezidentem nikdy nestal. (*M. Rádllová*)

Manželka byla dr. Hábová rovnorodou přítelkyní ve světě umění a literatury. Když dr. Hácha r. 1914 ztratil matku a r. 1938 manželku, zůstal sám s dcerou. **Pani Milada Rádllová-Hábová** mu byla věrnou oporou v nejtěžších chvílích jeho života. (*J. Menzel v publikaci Jihových E. Hábová*)

Marta Gottwaldová (1899 - 1953)

Tak brzy odešla jste za tím Velikým, Proto té mám stále ráda, že jsem samá vlezrada - - Nejsladší ti šepám jména, zdraví Te i va věrná žena. (*hábnička M. Z. do vězení*)

V. Nezval / Za soudružkou M. G. (*Rudé právo, 3. 11. 1953*)

Ty slavné večery se nezapomenou. Hradčanská nádvoří bývala osvětlena. V tom veselí on, šel s ní, šel se ženou. Nezapomenutelný muž, nezapomenutelná žena!

Marie Zápotocká (1890 - 1981)

Soudružka Zápotocká, toť třecky přisný typ české mámy. Ve chvíli poznání, odkud čerpal náš předseda dobnostičnost, kde posiloval svou lidskost a optimismus. (*K. F. Sedláček, novinář*)

Božena Novotná (1910 - 1980)

Pro Boženu se manželovým povýšením do čela strany a nakonec i na Hrad nemělo nic. Zůstávala taková, jaká byla předtím. Slocromná, uzavřená, samotářská. Světa velkých politiků se bála, nerozuměla mu a syděla se v něm. Její veřejná vystupování se omezovala na účast na vánočních besídkách pro ptorníry - - a samozřejmě na jiné oficiální příležitosti, kde nemohla chybět. Na nich se ale zcela vědomě držela v pozadí. (*J. Pernes*)

Irena Svobodová (1901 - 1980)

Vím, že mám u stolu ponechané prázdné místo a na něm místě položená kyčka zimních květin a snad i díl vánoční nadílky. - Vítám-li se, toto upnutí Vám, moji draží, vynahradím. Irátko, věrný Tobě, věrný vlasti jsem a zůstanu! Vzpomínám na Vás všechny, na Vás, maminky, tatínku, sestřičku, bratříčku, švešti a švagrové - Bůh Vás tam opatrují! (*dopis L. S. rodnině z 24. 12. 1939*)

Magda Lokvencová-Husáková (1916 - 1966)

Viera Husáková (1923 - 1970)

(Magda) **bola inteligentná**, nadaná, charismatická. Z jej muža, dr. Husáka som mal - bez urážky - pocit, že ho divadlo nezaujímá. Bral ho jako záľubu svojej ženy a nás si držal na dištanč. Bol to človek, ktorý myslal len na politiku a snoval o moci. (*vzpomínka L. Chudáka*)
Pamätám si na to, keď som ju prvýkrát videla: Bola to vznešená dáma. Taká kráľovská. (*vzpomínka V. Jamnické*)

(Viera) **bola z nového vzráhu šššaná** a na Husáka hrda ako na človeka i na nezlomný oboč politckej perzékucie. Trošku v ňom - aspoň spočiatku - videla romantického hrduina. (*A. Káliková, spolupracovníce*)

Olga Havlová (1933 - 1996)

Nedovedu si předšavit, že by Olgu někdy někdo donutil, aby dělala to, co nechce. Na to byla příliš silnou osobností, která ví, co chce, která se nikomu nepoddá, která zůstává za všech okolností sama sebou. (*O. Sommerová*)
Byla v ni samozřejmá síla a dovedla rychle odhadnout, kde jsou hodnoty (...). Ve srovnání s Václavem byla tvrdší, ale neměla jeho rozhled. Spíš schopnost číst pro to, co se patří. (*V. Dvořáková, kolegyňe*)
Olga byla nesmírně svěží bytost, plná vnitřních radostí a nápadů. Někteří z nich působily na první pohled krkolomně, lidé se dýchali za hlavu: jak to chceš, Olgo, udělat? - Ale ona je realizovala, a dobře. (*O. Stančíková, VDV*)

